

1.0 Mistanke om språk, tale og kommunikasjonsvanskar - skule

<p>Kva: Språk, tale og kommunikasjonsvanskar er nemning som omfattar vanlegvis utfordringar med både å forstå - og å uttrykka språket.</p>	<p>Meir om Språkvansker hos barn – Faktaark fra Folkehelseinstituttet “Lese for livet” Veileder</p>
<p>Observasjon:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Innholdsida av språket 2. Formsidan av språket 3. Brukersida av språket 4. Flere mulige signaler:<ul style="list-style-type: none"> ● Konsentrasjon og felles merksemd ● Sosiale og emosjonelle forhold ● Avgrensa samlek med jamnaldrande ● Virke som om barnet ikkje høyrer etter ● Virke umodne ● Trekke seg ut av sosialt felleskap, ● Tar eller blir tildelt passive leikeroller ● Førretrekk konstruksjonsleiker, puslespel og gjentar same lek ● Utagerende åtfærd ved å dytta, klypa, øydelegga leik for andres leik ● Deltar i tumlelek ● Viser mykje frustrasjon ● Førretrekk å vera saman med vaksne ● Lita merksemd mot språklege aktivitetar som samtaler og det å bli lese for ● Lite språklege initiativ eller svarer ikkje når andre snakkar til dei	<p>Kartlegging: Observasjon i daglege situasjonar i skulen</p> <ul style="list-style-type: none"> - observasjon - elevsamtale som metode; tips til samtale med barn - Felles system for kartleggingspraksis i tidlegare Odda Kommune - Spesialpedagog: - Reynells språktest (Språkforståing og talespråk 1 1/2 -6 år) - Begrepsforståing (For 6 åringar) - Nya Sit (Språkforståingstest 3-6 år) <p>Skole:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SOL - Carlsten leseprøve (1.-7.trinn) - Nasjonal prøve i lesing (5.trinn) - ReLeMo - AskiRaski - Ordkjedetesten

Verktøykasse skule

Mistanke om vanskar med språk, tale og kommunikasjon - skule

Når barnet ikkje følgjer det vanlege mønsteret i språkutviklinga si.

Språk, tale og kommunikasjonsvansker er ei nemning som omfatte vanligvis utfordringar med både å forstå - og å uttrykke språket.

1. Observasjon og tiltak

1.1 Innholdsida av språket (vanskar med å forstå, vanskar med ordforråd):

- Barnet har vanskar med å forstå språket
- Forstår barnet kontekstuavhengig språk
- Barnet har mangelfull ord- og begrepsforståing
- Vanskar med å lære nye ord og å lære kva orda tyder
- Henter barnet ordene raskt og effektivt eller leitar det etter dei rette orda
- Vanskelegare å tilegne seg funksjonsord enn innholdsord

→ Forslag til tiltak i forhold til vanskar med innholdsida av språket:

- Arbeid med grunnleggjande omgrep, sjå s 127 [«Lese for livet»](#)
- [“En veileder om begrepslæring.”](#) - ein strukturert undervisningsmodell for barn og unge med språkvanskar
- Arbeid med sentrale omgrep som barna arbeider med i fag eller tema i skulen, til døme [30-ordslista](#).

- Lytt til barnet
- Sørg for å ha felles merksemd med barnet
- Rett fokus mot det barnet viser interesse for
- Tilpass eget språkbruk i forhold til barnets språkferdigheter, snakk saktere, bruk enkle ord og setninger
- Bruk kroppsspråk, gester, håndtegn sammen med det verbale språket
- Bruk bilder, konkrete
- Gi verbale og ikke verbale bekreftelser
- Gi barnet mange førstehåndserfaringer
- Tolk barnets kommunikasjonsintensjon
- Skap struktur i daglige rutiner for å fremme situasjonsforståelse og støtte språkforståelsen
- Forbered barnet på nye opplevelser og bearbeid den også språklig i etterkant
- Bevegelsesleker, sang, lesing
- Sett ord på følelser
- Styrk et begrepsystem gjennom bruk av over - og underbegreper i formelle og uformelle aktiviteter

1.2 Vanskar med formsiden av språket

- Vanskar med fonologi, morfologi og syntaks
- Vanskar med å uttala språklydar
- Forvekslar språklydane
- Vanskar med å bli forstått fordi dei bruker ikkje språklydane som forventa
- Vanskar med ordbøyingar
- Vanskar med setningsoppbygging slik at ordrekkefølgen gir ei forståeleg meining
- Liten interesse for rim og reglar
- Knyter det semantiske innhaldet til ordet i staden for å ha fokus på ordet formside ved riming
- Liker barnet å bli lese for?

→ Forslag til tiltak i forhold til vanskar med formsida til språket (fonologi, morfologi og syntaks):

Vanskar med fonologi (språklyder):

- Vanskar med fonologi (språklydar):
- Gjenta det barnet seier på korrekt måte
- Rim og reglar aktivitetar
- Utforska rytmar, lydar og stavingar
- Tilvising til [kommunal logoped](#)

Vanskar med morfologi (Ordbøying):

- Arbeid med morfologisk medvit.

- Bruk ord og omgrep som er aktuelle i andre samanhengar (tema og fag) i skulen
- Samansette ord
- Ord i ord
- Grunnform og bøyningsmønster
- Forstavingar
- Endingar

Vanskar med syntaks/setningsbygning

- Gode språkmodeller
- Arbeid med syntaktisk medvit. Høyres setningen rett ut? Arbeid med setningsstruktur, spørjeord

Vanskar med taleflyt og stemme

- Taleflytvansker (Stamming, stotring og løpsk tale) [tilvising til logoped](#).
- Stemmevanskar; barn med hås stemme - undersøking hjå lækjar og ØNH- lege som tilvise til kommunal logoped

1.3 Vanskar med brukersida av språket:

- Vanskar med å bruka språket i sosiale samanhengar
- Vanskar med kva ein kan seia til kven i kva for situasjonar
- Vanskar med å følgja tema i samtalen
- Vanskar med å reparera dialogen
- Vanskar med å berekna kor lenge ein kan behalda ordet og ta naturlege pausar i ein samtale
- Vanskar med utrykke tankar og idear om ting, hendingar og relasjonar
- Lite medvit om kva samtalepartnaren må vita for å kunna vidareføra samtalen
- Taleflytvanskar

→ Forslag til tiltak i forhold til vanskar med språket si bruksside (vanskar med å bruka språket i sosiale samanhengar):

- Øva på turtaking i spel og samtale
  - Bruka eit passande sosialt språk, helsa, takka
  - Invitera barnet til samtalar
  - Sosial kompetansetrening
-
- «Være saman»
  - «Zippys venner»

1.4 Fleire moglege signal:

- Konsentrasjon og felles merksemd
- Sosiale og emosjonelle forhold
- Avgrensa samlek med jamnaldrande
- Virke som om barnet ikkje høyrer etter
- Virke umodne
- Trekker seg ut av sosialt felleskap,
- Tar eller blir tildelt passive leikeroller
- Føretrekk konstruksjonsleiker, puslespel og gjentar same lek
- Utagerende åtferd ved å dytta, klypa, øydelegga lek for andres lek
- Deltar i tumlelek
- Viser mykje frustrasjon
- Føretrekk å vera saman med vaksne
- Lita merksemd mot språklege aktivitetar som samtaler og det å bli lese for
- Lite språklege initiativ eller svarer ikkje når andre snakkar til dei

Kartlegging:

Spesialpedagog:

- Reynells språktest (Språkforståing og talespråk 1 1/2 -6 år)
- Begrepsforståing (For 6 åringar)
- Nya Sit (Språkforståingstest 3-6 år)

Skule:

- SOL
- Carlsten leseprøve (1.-7.trinn)
- Nasjonal prøve i lesing (5.trinn)
- ReLeMo
- AskiRaski
- Ordkjedetesten

Vegen vidare:

- [Plan for støttetiltak](#) må fyllast ut og evaluerast

Kven kan ein kontakta for vidare samarbeid:

- Spesial pedagogisk lærar
- [PPT](#)
- Kontakt med fastlegen for høyrsløshet
- [Tilvisning Logoped](#)

Ressursar:

- Arbeid med grunnleggjande omgrep, sjå s 127 [«Lese for livet»](#)
- [“En veileder om begrepslæring.”](#) - ein strukturert undervisningsmodell for barn og unge med språkvanskar
- Arbeid med sentrale omgrep som barna arbeider med i fag eller tema i skulen, til døme [30-ordslista](#).
  - Eit løft for språk, lesing og skrivning - [Språkløyper](#)
- Idebank for alle med hjarte for språk og kommunikasjon - [Språkhjerte](#)